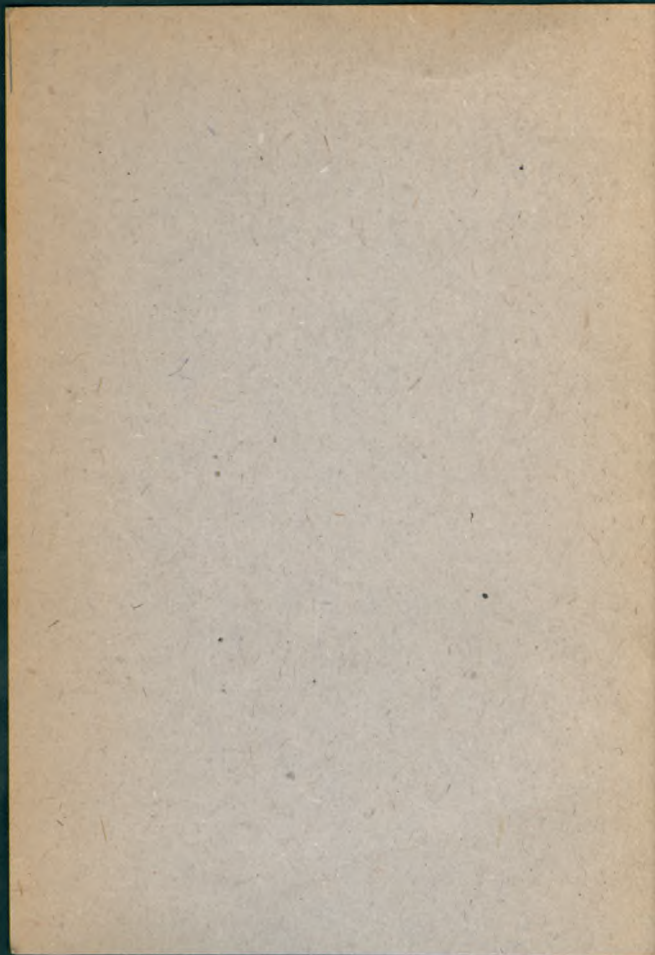

74.565

74565

83.
A REFORMÁTUS
„EUCCHARISTIA”

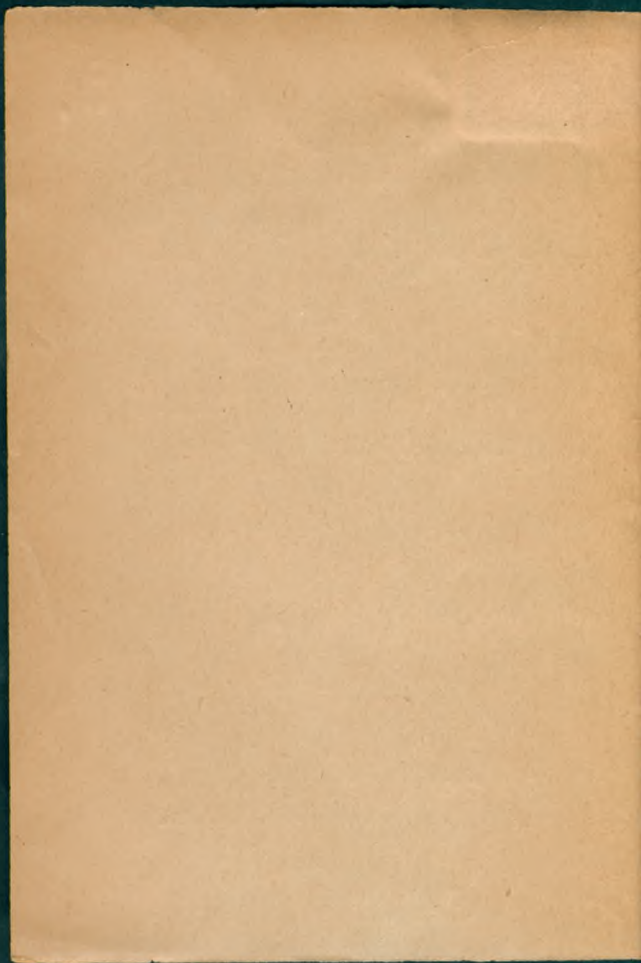
IRTA

DR. VICTOR JÁNOS

Ára: 8 fillér.

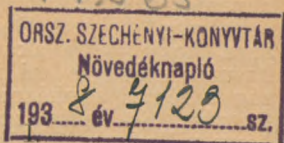
BUDAPEST, 1938.

A REFORMÁTUS ÉLET KIADÁSA

74.565

A fentírt cím sokak szemében fából való vaskarikának tűnhetik fel. Lehet olyasmiről szó, mint református eucharistia? Az bizonyos, hogy manapság a mi nyelvünkben előfordulva ez az idegen szó: „eucharistia“ olyan határozottan és lényegesen római katolikus dolgot jelent — elméletben csak úgy, mint gyakorlatban —, hogy semmi értelme nincs előtte a „református“ jelzőnek. De nem minden nyelv körében áll a dolog ugyanígy. És főképen nem állott a dolog így eredetileg, a keresztyén egyháznak abban az ősi korszakában, amelyben az egyháznak a görög volt a legáltalánosabban használt nyelve. Akkor ugyanis egyszerűen azt értették „eucharistia“ alatt, — és lehetne példákat felhozni arra, hogy egyes más nyelveken ma is azt értik alatta, — amit mi az Úri szent Vacsorá-

nak szoktunk nevezni. Ez a református „eucharistia“.

Egyáltalán nem szándékunk azt javasolni, hogy ezentúl ezt a görög elnevezést használjuk a jó magyar „úrvacsorája“ helyett. De jó rámutatnunk arra, hogy — ha akarnók — használhatnók utóvégre mi is ezt a manapság a római egyháznak átengedett kifejezést. És pedig azért érdemes néhány pillanatra felújítanunk ezt a jogunkat az „eucharistia“ elnevezéshez, hogy annál világosabban kitűnjék, milyen különbségek vannak a mi „eucharistiánk“ és a római egyházé között (amellett, hogy természetesen közös vonások is vannak, hiszen ez is, az is ugyanazt a nevet viselhetné a fentiek szerint, ami máris elárulja, hogy a különbségek mögött kapcsolatoknak is kell lenni).

Amikor mostanában római katolikus környezetünk a figyelem középpontjába állította az ő hite és szertartása szerint való eucharistiát, s amikor ezzel kapcsolatban öntudatosan vallást tesz sajátmaga és a nagyvilág előtt arról: milyen nagy értéket lát abban, — jó nekünk is újra számot vetnünk azzal: mit jelent nekünk az úrvacsora? Nekik megvan az ő eucharistiájuk, de nekünk is megvan a magunké. Nem

követjük el azt az illetlenséget, hogy vitatkozó hangon beleszóljunk az ő eucharistikus ünneplésükbe. De viszont éppen annak komoly megbecsülése azt követeli tőlünk, hogy indítást és alkalmat vegyünk abból a magunk hitének öntudatosítására.

Közös vonás az ő eucharistiájukban is, a mienkben is, hogy mindkettő az Isten egyszülött Fiának, az Úr Jézus Krisztusnak a haláláról beszél és pedig úgy, mint amely engesztelő erejével eltörli az ember bűnét Isten előtt s ezért az Istenhez való viszonyunk középponti kérdését oldja meg.

Mi a különbség? Az, hogy a mi „eucharistiánk” a szó szoros értelmében az, míg a római egyházé, bár sokkal inkább megtartotta ezt a nevet, csak hagyományos megszokásból viseli azt, de tartalmánál fogva egészen más valami, mint amit ez a név kifejez. Mert ez a név, amint minden görög szótárból megállapítható, „háládatosságot”, vagy „hálaadást” jelent. Amikor az öskeresztyénség ezt a nevet alkalmazta a Jézus rendelte vendégség-szertartásra, abban több ok játszhatott közre. Egy az, hogy az úrvacsora szereztetésének történetében is azt olvassuk, hogy Jézus „hálákat adván” kezdte meg a kenyér megtörésével az egész

szent cselekményt (I. Kor. 11, 24.) és később tanítványai is követték ezt a példát, nem mulasztván el a szertartást hálaadó imádsággal megkezdeni minden alkalommal. De ez magában véve nem magyarázná meg azt, hogy erről a „hálaadásról“ nevezték el az egész szertartást, ha nem lett volna erre egy másik, sokkal nyomósabb ok is: az t. i., hogy ez a „hálaadás“ fejezte ki az egész szertartásnak az értelmét és hangulatát. Hálaünnep volt számukra minden egyes alkalommal ez a sákramentum, amely mindannyiszor eléjük állította a Krisztus engesztelő megáldoztatását.

A római egyházban máig uralmon maradt az „eucharistia“ neve, de az, amit így neveznek, már nem hálaszerzés, hanem engesztelő áldozat, amelyet a misében mutat be a pap Isten előtt. A két dolog között nyilvánvaló a különbség. A hálaadásban arról van szó, amit az ember megkapott már, az engesztelő áldozatban arról, amit az ember most, vagy ezután szeretne és igyekszik elnyerni. A hálaadás visszanez a multra, az engesztelő áldozat előretekint vágyaival és reménykedésével.

A mi „eucharistiánk“, az úrvacsora, ugyanolyan, a régi névnek valóban

megfelelő hálaszertartás, amilyen az első keresztyéneké volt. A Megváltó halálát idézzük benne lelkünk elé, úgy amint az egykor lejátszódott. A szereztetési történet parancsa szerint „ezt cselekedjék az Ő emlékezetére... az Úrnak halálát hirdetjük“. Lélekben odajárulunk a golgotai kereszt oltára elé, amelyen valamikor az Isten Fia megáldozta magát értünk, örök engesztelésül a mi bűneinkért, és megújítjuk hálaadásunkat azért a kimondhatatlan ajándékért, amelyet Őneki köszönhetünk. Nem csak emlékünnepély az úrvacsora, természetesen. Azoknál a tanítómestereknél, akik kizárólag ilyesmit láttak benne (Zwingli és követői) nem állhatott meg az a reformáció, amelynek nyomdokaiban a mi egyházunk halad. A lélek visszatekintő hála-jához hozzájárul még valami: a jelenben élő Krisztusra való feltekintés, akivel az úrvacsorában találkozunk, s erről még külön is szólnunk kell majd, hogy a mi „eucharistiánk“ gazdagságát egészében számonvehessük. De ez a jelenbeli feltekintés nem a Krisztus megáldoztatására vonatkozik, (mert nem most áldoztatik meg, hanem régen megáldoztatott egyszerűsmindenkorra) — hanem a Krisztus di-csőségére, amelybe megáldoztatása

arán felmagasztaltatott s amelyben hí-
veinek javára él és uralkodik.

Viszont a római egyház eucharistiá-
jában a dolog természeténél fogva
Krisztus engesztelő áldozatáról úgy
van szó, mint ami egykor megtörtént
ugyan a kereszten, de aztán folytató-
dott az egyház miseáldozatában és
mindannyiszor megismétlődik és meg-
újul, amikor ezt a szertartást végre-
hajtják. Azáltal szerez engesztelést
Isten előtt, hogy most történik meg a
pap keze által.

Ezekkel függ össze a szertartásban
szereplő kenyér és bor különböző fel-
fogása is. Az egyszerű, közönséges ke-
nyér és bor elég ahhoz, hogy a mi
úrvacsoránkban felújítsa emlékeze-
tünk előtt Krisztus „teste megtöreté-
sének” és „vére kiontatásának” képét.
Nem is látunk, nem is keresünk ezek-
ben a földi eszközökben semmilyen
csodát. Csak szürke szolgák, ha kirá-
lyi üzenetet hoznak is. De a római egy-
ház szertartásában csodának kell tör-
ténnie velük. Hogy a Krisztus engesz-
telő áldozata újra bemutatatható legyen,
Őneki újra testet kell öltenie és a ke-
nyérnek és a bornak lényegében át
kell változnia a pap keze alatt az Úr
testévé és vérévé.

Hogy az eredeti hálaszertartásból

miként lett engesztelő áldozat, annak megvan a maga története és magyarázata, amellyel most nem foglalkozhatunk. Az ókori egyházi írók műveiben megvannak ennek az elválkozásnak a nyomai. Már Cyprianus karthágói püspökre, aki valamivel több mint 200 évvel Krisztus után működött, úgy hivatkozhatik a római egyház, mint aki az úrvacsorát engesztelő áldozatként fogja fel. De az alatt a 200 esztendő alatt sok minden történt! S ha még ennél is ősbibb nyomokra volna visszavezethető az eucharistiának ez a neve eredeti jelentésétől elhajlott felfogása, az is csak azt jelentené, hogy az elhajlás elég hamar bekövetkezett. De nem változtatna azon, hogy eredetileg még sem engesztelőáldozat volt az úrvacsora, hanem — amint ez a régi neve is mutatja, — hálaszertartás.

A döntő kérdés az marad: mit mond a Szentírás, közelebbről az Újtestamentum? Itt sem kiszakított mondások és idézetek igazítanak el, hanem az egész isteni üzenet, amely a szentkönyvben megszólal. Az pedig éppen arra helyezi a súlyt, hogy Isten a Krisztusnak egyszeri megjelenésében, egy bizonyos helyen és időben testben lejátszódott életében és művében örökre elmondotta és elvégezte azt, amit

üdvösségünkre szükségesnek és elégségesnek tartott. Ha van a bűnös világ számára Örömhír, akkor az Újtestamentum szerint azért van, mert az egyház beszélhet Valakiről, aki egyszer itt járt és valamiről, amit Ő egyszer itt járva elvégezett. Azóta csak arról lehet szó, hogy éljünk az Ő általa kivívott és hozzáférhetőkké tett áldásokkal, merítsünk hálaadással a forrásból, amelyet Ő megnyitott.

Hogy Isten megengeszteléséhez és abból fakadó áldások élvezetéhez szükséges volna a Krisztus halálának a folytonos megújulása az idők végéig, — ez a gondolat egészen idegen az Újtestamentumtól. Egyetlen hely van, ahol Pál apostol arról beszél, hogy ő a maga szenvedéseivel folytatja a Krisztus szenvedéseit „a maga részéről betöltve, ami híja van (azoknak)“ (Kol. 1: 24.) De az is világos, hogy ennek semmi köze sincs semmilyen engesztelő áldozati szertartáshoz, és az is nyilvánvaló, hogy Pál apostolnak a Krisztus nyomdokain való szenvedését a Krisztus engesztelőáldozata folytatásának az értelmében venni csak akkor lehetne, ha ez az egy kijelentése elfelejtetné velünk mindazt, amit Pál apostol egyébként hirdetett és amiért élt: a Krisztus egyszer történt megáldoztatása alapján örökre biztosított

engesztelés Evangéliumát. „Isten *volt* az, aki Krisztusban *megbékéltette* magával a világot“, — hirdette ő, mint megtörtént és befejezett tény, ami után már csak arra van szükség, hogy ennek a ténynek a hírnökei „Krisztusért követségben járván“ unszolja hívogassák az embereket: „Béküljetek meg az Istennel“. (II. Kor. 5. 19—20.)

Sőt nem csak hogy hiányzik az Új-testamentumból a Krisztus engesztelő áldozata megismétlődésének a gondolata, hanem egyenesen szó van annak a meg-nemismétlődéséről. A Zsidókhoz írott levél, amikor szembe állítja az ótestamentumi áldozatokkal az Új-testamentumnak ezt az egyetlen, a Krisztus által a kereszten bemutatott áldozatát, nyomatékosan kiemeli: éppen abban van ez utóbbinak az értéke, hogy egyszer történt. Amazok nem is voltak igazi áldozatok, csak árnyékos képei ennek az eljövendő igazinak. Mert a bűn kérdését nem intézhették el Isten előtt és a büntudat terhétől való szabadulást nem adhatták meg az embereknek, azért kellett szakadatlanul megismételtetniük. Nem így a Krisztus áldozata. „Ő egy áldozattal áldozván a bűnökért“, — „egyetlen áldozattal tökéletessé tette a szenteket“, vagyis teljesen biztosította számukra az Is-

ten megengeszteltetését. Ahelyett, hogy még többször és mindig újra megáldoztatnék, csak egy teendője volt már: „mindörökre üle az Istennek jobbára, várván immár, míg lábainak zsámolýául vettettek az ő ellenségei“. (Zsid. 10, 12—14.)

Erről beszél nekünk Isten az Ő Igéjében. Mi hálások vagyunk ezért az üzenetért. Az a hír, hogy Krisztus örök szerelmében odaáldozván magát értünk, örökre engesztelést szerzett nekünk, bűnösöknek, biztos és dicsőséges alapja a mi üdvösségünknek. S ezt a hálát átérezni, és a drága áron való megvásároltatásunkról hálaadással valóst tenni, vagyis „eucharistiát“ gyakorolni járulunk mi az Úr asztalához.

II.

Az, amit eddig az úrvacsoráról, mint „eucharistiáról“ elmondottunk, jogos elégedetlenséget kellett, hogy hátrahagyjon mindenkiben, aki igazán református értelemben veszi és gyakorolja az úrvacsorát. Nem azokra gondolunk, akik a református külszín alatt voltaképpen római katolikus módra élnek az úrvacsorával: valamilyen szent tartozást akarván vele leróni Isten előtt, hogy ezzel biztosítsanak a

maguk számára valamit, pl. egy bizonyos idő óta felgyült bűneiknek az eltörlését. Az ilyenek természetesen nem értik meg, miként helyezhettük szembe a mi „hálaadási“ szertartásunkat a római egyház „engesztelő áldozatával“. De azokra gondolunk, akik szívből egyetértenek az elmondottakkal, csak keveslik. Csakugyan, mondják ők, az úrvacsora a hálás megemlékezés alkalmá a Krisztus érettünk egyszer és örökre bemutatott engesztelő áldozatáról, de nem csak ez. Nem csak hálát adni akarunk ezért, amikor az Úr asztalához járulunk, hanem kapni is akarunk valamit. Az „eucharistia“ neve jól illik reá, de nem fejez ki mindent.

Teljesen igazuk van. Nem is tehetünk pontot oda, ahova a mi „eucharistiánkról“ elmondottakkal eddig eljutottunk. Hiszen máris utalnunk kellett közben arra, hogy az úrvacsorában nem csak a hálás visszatekintésre van beállítva a lelkünk, hanem egyúttal egy másik irányba is: fölfelé is tekintünk a jelenben élő Krisztusra. Azonban mindjárt jegyezzük meg: más dolog az, ha valaki kapni akar valamit és más az, ha ki akar eszközölni valamit. Amit az úrvacsorában mi kapni akarunk, az számunkra már elkészített ingyen ajándék. Ahogy a

szertartás jelbeszéde is hirdeti: megterített asztal vár ránk s a királyi lakodalomra maga Isten hívogat: „Kész minden, jertek el a menyegzőre!” (Máté 22: 4.)

Nem kell tehát változtatnunk azon, amit mondtunk: hálaadás alkalma az úrvacsora. De hozzá kell tennünk: a Krisztus engesztelő áldozatáért éppen azzal mutatjuk meg hálánkat, hogy mindig újra kinyújtjuk kezünket az Ő általa biztosított áldások után.

Mi az tehát, amit az úrvacsorától várunk és amit benne kapunk? Az áldások egész gazdagságát össze lehet foglalni egyetlen szóban. És itt megint olyan ponthoz érkeztünk, amelynél találkozunk a római egyház „eucharistiájával” a mienk, ha aztán a közös ponttól ismét másfelé ágaznak is el az utak. Ott is, itt is ugyanaz a felelet a kérdésre: Krisztust magát kapjuk, Krisztus adja Önmagát híveinek. Ezért neveztetik közös régi néven a római egyházban gyakorolt „áldozás” is, a mi úrvacsorázásunk is „communio”-nak, vagyis a Krisztus és hívei közötti „közösség” szent alkalmának.

Ha a római egyházban nagy magasztalással beszélnek arról: mint hajol alá irgalmában az élő Krisztus a bűnbánatban és reménykedésben eléje

járuló hívőhöz, hogy vele egyesüljön, arra azt kell mondanunk: semmilyen hátrányban nem vagyunk az „eucharistikus kegyességnek“ ezzel a nagy kincsével szemben, mert a mi úrvacsoránkban ugyanaz a mi boldog osztályrészünk is. Nem végződik azzal ez a mi szertartásunk sem, hogy láttuk a megtöretett kenyeret és a kiöntött bort s ezzel lelkünk elé idéztük hálás megemlékezésben: miként töretett meg egykor teste és miként ontatott ki egykor vére érettünk a mi Megváltónak. Folytatódik a szertartás azzal, hogy a kenyeret és bort magunkhoz vesszük. S ez nyilván azt hirdeti, hogy a mi érettünk meghalt Krisztus ugyanígy táplál most bennünket és eggyé válik velünk. Ész fel nem foghatja, olyan mély és titokzatos ez az eggyé-válás. De valóság. És nélküle nem úrvacsora az úrvacsora.

De vegyük szemügyre a különbségeket is és akkor még inkább kitűnik, mennyire nem marad mögötte a mi „eucharistiánk“ a római egyházenak.

Hogy történik ez a „communio“ ott? Úgy, hogy Krisztus testileg is jelen van, újra testet öltött a megáldott „elemekben“, mert szó szerint kell venni, amit mondott: „Ez az én testem, ez az én vérem“. Ezt a kenyérben, illetve os-

tyában újra megtestesült Krisztus testileg veszi magához a hívő s a lenyelt titokzatos ostya révén járja át testét-lelkét a vele eggyé váló Krisztus.

Nálunk pedig? Krisztus nincs jelen testileg. Sem a kenyérbe-borba beleöltözötten, a kenyér és a bor miben sem különbözik más kenyértől és bortól. Sem a kenyérhez és a borhoz valamilyen más rejtélyes módon hozzákapsoltan, amint Luthernek ezen a ponton habozóvá lett felfogása tanította. Krisztus testileg a mennyben van az Ő mennybemenetele óta, vagyis el van rejtve előlünk az Isten titkainak abban a megközelíthetetlen másik világában, amely ugyan útunk célja, de amelytől földi életünk végéig mi távol, idegen tájakon zárándokolunk.

Ellenben jelen van Krisztus más képpen. Úgy, amint jelen akart lenni mennybemenetele után is egyházában, az Ő hívei között: a Szent Lélek munkája által. Amikor megígérte: „Nem hagylak titeket árváknak, eljövök tihozzátok“ (Ján. 14: 18.), ez szoros összefüggésben volt azzal a másik ígérettel, hogy „más Vigasztalót“ küld az Atyától, aki „velünk maradjon mind örökké“ (Ján. 14: 16.). És amikor eltávozásakor kijelentette: „Imé, én ti-

veletek vagyok minden napon“ (Máté 28: 20.), ez a magukra maradt tanítványok életében csakugyan a Szent Lélek pünkösdi kitöltetése által vált valósággá. A Szent Lélek munkássága éppen abban áll, hogy Krisztusban részeselteti, vele eggyé teszi híveit. Annak alapján, hogy Krisztus egyszer magáévá tette az ember életét s felvette annak minden nyomorúságát és átkát mind a keresztnek haláláig, most a Szent Lélek által az Ő híveire hárul át minden, ami az övé. Az Ő igaz-voltában állhatnak meg Isten előtt, mert annak tisztasága elfedezi tisztátalanságukat. Az Ő győzelmének erejével állhatnak meg a kísértés, a világ, a halál minden rettentésével szemben, mert annak védőpajzsával borítva máris örülhetnek végső győzelmüknek. A Szent Lélek így osztogatja a Krisztus hívei között a bűnbocsátnak, az erőnek, a reménységnek ajándékait, — magát Krisztust, mert mindezeket Ő foglalja magában. Testileg nincs jelen, de jelen van teljes hathatóságában, értünk elszenvedett halálának minden hasznával, hogy tápláljon és éltesse. Kiket? Akik Őbenne hisznek. Amikor hitünkkel hozzámenekedünk, mint egyetlen, de elégséges Megmentőnkhez, éppen ez jelenti „enni az örök

élet eledelét“ és „inni az örök élet italát“.

De mintha ezzel elhagytuk volna az úrvacsora talaját, mert hiszen Krisztusban hinni és így vele lelkileg tápláltatni nem csak akkor lehet, amikor kenyér és bor van a kezünkben, hogy a szájunkhoz emeljük! Nem hagytuk el az úrvacsora talaját, csak arra mutattunk rá, hogy az nem külön tartomány, hanem csak magaslati pontja egy sokkal szélesebb területnek, a hívő ember egész életének. Valóban a Krisztussal való egyesülés nem a kenyérhez és borhoz kötött dolog. Minden nap és minden órában ezt akarja bennünk munkálni a Szent Lélek és munkálja is. Szakadatlanul ezt ajánlja fel az Ige ígéreteiben és aki hittel fogadja, akármikor és akárhol részese lehet ennek. Ez a legnagyobb ajándék mindig és mindenütt ki van nyújtva felénk; mást, ennél nagyobbat az úrvacsorában sem adhat Isten. Abban is ugyanazt adja, de úgy, hogy az Ige szavához hozzájárulnak a sákramentum látható és kézzelfogható jegyei és azoknak megragadó, meggyőző beszéde által még bizonyosabbakká tesz bennünket a nagy ajándék valósága felől. A kenyér és a bor ezért nem csak emlékeztető képek, amelyek a

multba viszik vissza lelkünket a kereszt tövébe, hanem „pecsétetek“ is, amelyek a Krisztus megígért jelenlétét és ajándékaival való tápláltatásunk bizonyosságát hitelesítik számunkra.

Ez azt jelenti, hogy az úrvacsora nem egy-egy ünnepélyes pillanathan, bizonyos helyhez, időhöz, alkalomhoz kötött fénynek a felvillanása, amely kialszik aztán, hogy várunk kelljen, amíg újra kigyullad, hanem a kegyelem fényének, amely mindennapi életünket állandóan besugározza, egy-egy erőteljesebb, ünnepi lobogása.

Azzal tehát, hogy számunkra Krisztus, akivel eggyé válni óhajtunk, nem néhány helyen gondosan őrzött szent tárgyakban van jelen, ahonnan egy-egy ünnepi percben vennők elő, hanem az úrvacsorában is ugyanúgy van jelen, mint bárhol másutt és akkor is úgy vesszük magunkhoz, mint bármikor máskor, — a mi „communióknak“ kimondhatatlanul gazdagabb és teljesebb.

De ami ennél fontosabb: az a meggyőződésünk, hogy igazabb is, mert ez az amit Isten akart az Ő Igéjében nyilvánvaló akarata szerint. Hogy az úrvacsorai kenyér és bor azonos a Krisztus testével és vérével és általuk egye-

sülhetünk éppen Krisztussal, a római egyháznak ez a gondolata nagyon régi, még régebbi, mint az a másik, amely szerint Krisztus újra megáldoztatik a sákramentumban. Már a Krisztus utáni második században találhatók nyomai annak, hogy az őskeresztyének között meg volt ez a felfogás. De akár-milyen hamar bekövetkezett is ez az elhajlás az úrvacsorának a Bibliában tükröződő eredeti értelmétől, mégis csak elhajlás. S aki ismeri az akkori görög-római világ vallási irányzatait, az nem is csodálkozik azon, hogy azoknak hatása alatt a keresztyén egyház is néhány nemzedék alatt már ilyen irányban hajolt el az úrvacsoráról való felfogásban. Ez így illet bele abba a korba és csoda lett volna, ha nem következik be.

A mi szemünkben azonban bármilyen ősi egyházi „hagyomány” is azonnal elveszti tekintélyét, mihelyt Isten az Ő Igéjében mást mond. S úgy, amint mi olvassuk és értjük a Szentírást, közelebbről a mi Urunk Jézus Krisztus Újszövetségének könyvét, csak annyit mondhatunk, hogy ha Istennek az lett volna az akarata, hogy a Krisztussal való egyesülésnek ezt a legnagyobb ajándékát egy testileg végre-hajtandó szertartásban ajánlja fel a

hívőknek, akkor egészen másképen volna megírva az Újtestamentum eleitől végéig. Mert így, ahogy van, mindenestől fogva a Krisztussal hit által való egyesülést hirdeti.

Alig egy-két helyet idézhet csak belőle bárki is, aki testileg jelenlévő Krisztussal testi befogadás útján való egyesülés gondolatát akarná a Szentírásban kimutatni. S aki megértette az egész szent könyv egybehangzó, hangsúlyozottan lelki jellegű ígéreteit és útmutatásait, az az ilyen idézeteknél sem jön zavarba.

„Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, az énbennem lakozik és én is abban“, — mondotta Jézus egyszer, még jóval az Ő halála előtt (Ján. 6: 56.). Mi lett volna, ha azok, akik hallgatták, ott mindjárt szószerinti értelemben akarták volna felfogni kijelentését? Nem mondott Ő ezzel mást, mint amit ugyanakkor más szavakban így fejezett ki: „Aki hisz énbennem, örök élete van annak“. (Ján. 6: 47.). „Aki hozzám jő, semmiképpen meg nem éhezik, és aki hisz énbennem, meg nem szomjazik soha“ (Ján. 6: 35.). Az egész beszélgetésnek a csattanó vége pedig ez volt: „A lélek az, ami megéleveníti, a test nem használ semmit“. (Ján. 6, 63.)

Halálának előestéjén pedig, az úrvacsora szereztetésekor azt mondotta a kenyérről: „Ez az én testem“, s a borról: „Ez az én vérem“ (Márk 14: 22. 24.). Ha szó szerint veendő tételt akart volna felállítani, akkor is azt kellett volna mondania az „átlényegülés“ tana értelmében: „Ez is . . .“ Mert hiszen ugyanakkor ott volt még az asztalnál az Ő földi természetszerinti teste és vére. De éppen a kezében tartott kenyérről és borról mondotta: „Ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik“ (I. Kor. 11: 24.). „Ez az én vérem, amely sokakért kiontatik“ (Márk 14: 24.). És nyilvánvaló, hogy a kereszten való másnapi megáldoztatásáról szólt. Nos, másnap a kereszten nem az a kenyér törtetett meg s nem az a bor ontatott ki, amelyről Jézus, ha szavait szószerint vesszük, ezt megmondotta.

Akkor sem a kenyérben és borban volt Ő jelen, ma sem abban jelenik meg. Akkor jelen volt emberi testében, mert még nem teltek le „az Ő testének napjai“ (Zsid. 5: 7.). Ma pedig jelen van az Ő Szent Lelke által, különös közelségbe jöve hozzánk az úrvacsorában. S mi máskor is, de ilyenkor különös hálaadással fordulunk hozzá, hogy hit által egyesüljünk vele

és elnyerjük újra mindazt, amit hálálával hívei számára szerzett.

III.

Két irányban követtük eddig az úrvacsora ujjsmutatását: visszafelé a múltba, mert valóban „eucharistia“, azaz „hálaadás“ valamiért, ami egykor a kereszten történt, és fölfelé a jelenben élő Krisztus felé, aki táplálékul adja magát híveinek. De van még egy harmadik irány is, amelybe ki kell terjesztenünk a figyelmünket, ha az úrvacsora jelentésének legalább a legfontosabb mozzanatait számon akarjuk venni. Miután hálásan megemlékezünk a szent asztalnál az egykor értünk megtörtént és örökre elégséges engesztelő áldozatról, s miután újra elnyerjük a vendégség Urával való „közösségünk“ bizonyosságát, egyúttal átérezzük a szent vacsora többi vendégével való „közösségünket“ is. Lélekben magunk körül is széttekintünk és egy nagy öleléssel magunkkal egyeknek érezzük mindazokat (s magunkat övelük), akik ugyanannak az egyetlen áldozatnak az érdeméért ugyanúgy részesülnek Krisztusban, mint mi magunk. Az úrvacsora tehát a hívők egyiségének szent megpecsételése is.

Hangsúlyoztuk, hogy az Újtestamentum számára idegen gondolat a Krisztusnak e világban való testi jelenléte az Ő mennybemenetele után. Most tegyük hozzá ehhez azt, hogy mégis van szó a Szentírásban — persze más értelemben — Krisztusnak e világban élő „testéről“. Az a földi anyagból szőtt köntös, amelyben végigjárta földi életének útját, eltűnt, és hasonlóan földi anyagból való testbe nem öltözik Ő bele, hogy itt vagy amott újra láthatóvá és megfoghatóvá váljék. Szent Lelke által van jelen közöttünk és bennünk. De éppen ezáltal belőlünk, híveiből, alkot magának titokzatos „testet“, amely által itt él és hat: az Ő anyaszentegyházát. Amikor Pál apostol arról a „közösségről“ beszél, amelyben a kenyér és a bor vételekor Krisztussal magával vagyunk (szemléletes kifejezéssel „a Krisztus testével, vérével való közösségnek“ nevezi), erről mindjárt átsiklanak gondolatai ennek a „testnek“, az egyháznak a közösségére, amely szintén elénk tárul az úrvacsorában. „Egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan egy kenyérben részesedünk“ (I. Kor. 10: 16—17.) Természetesen nem maga a kenyér és a bor teremti meg ezt az egységet, hanem az a láthatatlan „étel“ és „ital“, ame-

lyet kiábrázolnak: maga az egykor értünk megáldoztatott és most minket halála javaival tápláló Krisztus. De ennek a lelki egységnek szent megpecsételése és megerősítése a látható közös asztalnál való közös vendégség ünnepélyes szertartása.

Egyszóval: az úrvacsora egyházi cselekmény. Nem élhet vele helyesen senki úgy, mintha az ő Urán és sajátmagán kívül senki más nem volna a világon. Én csak egy vagyok a vendégek beláthatatlan nagy seregéből, — néhányat látok magam körül, de láthatatlanul, mint valami nagy felleg, körülvesznek mind a többiek is, — akik mind ugyanabban a jótéteményben részesülnek, mint magam.

Ezen a ponton is találkozunk a római egyház „eucharistiájával“. Az is nyomatékosan egyházi cselekmény és erőteljesen éreztetni akarja a hívővel, hogy az egyént ugyanaz a titokzatos erő táplálja, amely az egyházat a maga egészében is élteti. A Krisztussal való egyesülés, hirdetik és hangsúlyozzák, egyben „a szeretet köteléke“ is a többiekkel, akik ugyanabban az áldásban részesülnek.

De megint nem elég rámutatnunk, amint már meg is tettük, hogy a mi „eucharistiánkban“ ez ugyanolyan erő-

teljesen kidomborodik, hanem továbbmenve és a különbségeket is szemügyre véve, arra is rámutathatunk: milyen előnyök birtokában vagyunk a mi „eucharistiánk“ révén.

Amikor a római egyház híve úgy gondol az ő „eucharistiájára“, mint egyházi kincsre, két dologra kell, hogy gondoljon. Az egyik az, amiről már volt szó, hogy t. i. rajta kívül társainak milliói is ugyanúgy részesülnek az évszázadok során a Krisztussal való egyesülésben, mint ő. Ebben az értelemben, mint a hívők közössége, jelenik meg az egyház a mi szemünk előtt is az úrvacsora alkalmával. De ott van a másik gondolat is, amely már idegen tőlünk: a római egyház híve előtt megjelenik az ő egyháza az ő „eucharistiájában“ úgy is, mint papi szervezet. Az egyház papi rendje által van jelen Krisztus az ő felfogása szerint. A papoknak adatott az a hatalom, vallja ő, hogy az oltáron testileg jelenlévővé és így hozzáférhetővé tegyék Krisztust. S így az ő szemében az „eucharistia“ áldásaiban *részesedő* egyházzal, a hívek közösségével szemben felmagasodik az „eucharistia“ áldásait *osztogató* egyház, a papi rend intézményes szervezete.

Az egyház gondolatának ez a ketté-

hasadása szembeszökően kitetszik a szertartás külsőségeiből is: másként játszódik le a papnak és másként az egyszerű hívőnek az „áldozása“. Csak a pap kiváltsága a Krisztus rendelte mindkét „elemmel“ való élés, a hívőtől a kehely meg van vonva és csak „egy szín alatt“ élhet a szent vendégséggel.

A mi „eucharistiánk“ már külsőleg is mutatja a „két szín alatt“ való általános megvendégeltetésünkkel, hogy itt az egyház gondolatában ilyen kettéhasadás nincs. A jó rend kedvéért mi is szükségesnek tartjuk, hogy legyen az úrvacsorának, mint minden istentiszteleti szertartásnak, megbízott vezetője, az egyháznak erre kijelölt hivatalos szolgája. De amit a szent asztalnál kapnak a hívők, azt nem öneki köszönhetik. Ő maga sem egyéb ott, mint vendég, éppúgy, mint a többiek, és valamennyiüket közvetlenül a jelenlévő Krisztus táplálja, hogy megelégtse lelki éhségüket és szomjúságukat. Krisztus akkor is jelen van s az úrvacsora akkor is úrvacsora, ha valami okból ilyen hivatalos egyházi szolga nem vezetheti a szertartást. Amint nem egyszer megtörtént már elüldözött vezetőik után árván maradt gyülekezetekben; tengeren, vagy hadifogságban sokáig hivatalos egyházi

tisztviselő nélkül élő hívek között. Maguk közül valakit megbíztak a szent asztal körül való szolgálat elvégzésével és semmi sem hiányzott ahhoz, hogy Krisztus jelen legyen és adja magát nekik ajándékainak teljes gazdagságával.

A római egyház papságának kiváltóságos méltósága nem csak, hogy kifejezésre jut az „eucharistiában” játszott szerepében, hanem itt emelkedik éppen csúcspontjára. Hiszen nem is lehet embernek szédítőbb öntudata, mint az, hogy az ő keze alatt alakul át az egyszerű anyagi tárgy a testileg jelenlevő Úrrá, akire a hívők lelke vágyakozik! Érthető, ha a római egyház papsága éppen az ő „eucharistiájukban” érzi át a hívek felett való uralomnak páratlan fölényét és éppen ez az „eucharistia” válik a papi egyház igényeinek a fennen lengetett lobogójává. Ezért természetes, hogy az „eucharistia” zászlója alatt történik az utcák nyílt színeén való felvonulás és más olyan demonstratív tömegmozgósítások, amelyekben a papi egyház meg akarja mutatni és éreztetni akarja erejét.

A mi „eucharistiánk”, az úrvacsora, hála Istennek, ilyen célokra nem alkalmas. Az örökre megmarad a hívek

körében lefolyó, halk, bensőséges, minden látványosságtól mentes szertartásnak. Mert itt nincs a hívek fölé emelkedő, kivételes hatalomban tündöklő papság, amely más földi erőkkal szemben is imponáló módon léphetne a nyilvánosság elé. Itt csak bűnös emberek vannak, akik Krisztust óhajtják, hogy megelégtessenek vele. Az az egyház, amelynek közösségét itt megpecsételjük, minden dísz és ékesség nélkül való sereg, amelynek minden gazdagsága és ereje Krisztusban van, nem mutogatható, hanem csak hit által bírható módon. Ez az egyház, addig, amíg Krisztus nyilván meg nem jelenik egykor az Ő dicsőségében, a kereszt árnyékában alázatosan meghajló egyház. Amint az úrvacsora szereztetésekor maga Krisztus mondotta: „Valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e pohárt, az Úrnak halálát hirdessétek, — amíg eljövend“ (I. Kor. 11: 26.).

Összefügg ezzel egy másik következő mény is. A római egyház „eucharisziája“ szükségképpen kizárólagos jellegű. Hiszen csak ott van szerinte „eucharistia“, csak ott van hiteles módon Krisztussal való egyesülés, ahol ezt a római egyház papi rendje biztosítja. Ez által óhatatlanul válaszfalak

emelkednek. Aki nem ezzel a papi közvetítéssel keresi a Krisztussal való egyesülést, az kívül marad annak áldásain, kívül marad tehát az azok által megteremtett közösségen, az egyház „testén“ is. Ez pedig azt jelenti, hogy ez az „eucharistia“ nem képes a Krisztus egyetemes (= „katolikus“) egyházát kifejezésre juttatni és résztvevőit a „szentek egyességébe“, annak korlátlan egészét értve ez alatt, belekapcsolni.

A mi „eucharistiánknak“, az úrvacsorának ezzel szemben korlátlan és teljes a „katolicitása“. A szent asztalnál mi egynek tudjuk és érezzük magunkat mindenkivel, akit Krisztus az Ő engesztelő áldozata erőivel táplál, — tartozzék bármilyen egyházi vezetőség alá és kövesse külső formájában a szent vacsora bármilyen szertartását. Ha közelebb állnak is hozzánk azok, akik velünk egy felfogást vallanak és egy külső szertartást gyakorolnak, vagyis református módon élnek a kenyérrel és borral, ez mit sem von le abból a meggyőződésünkől, hogy „ismeri az Úr az övéit“ (II. Tim. 2: 19.), bármilyen „aklokra“ oszolva él is az Ő nyája. Közölheti Ő magát velük bárhol és bármilyen körülmények között, nincs ez az ajándék hozzákötve semmi-

lyen szertartáshoz, de kizárva sines semmilyen szertartásból sem, még az olyanból sem, amelyet sok tévedés borít el a mi meggyőződésünk szerint. Mindazokkal, akiket Krisztus az Ő halála árán szerzett élettel éltet és táplál, — mi egyek vagyunk, amikor az Ő asztalához lépünk. Ami kifogásunk van közülük sokaknak a vélekedése vagy a szokásai ellen, és éppen az úrvacsora tekintetében is, az ilyenkor nem választ el bennünket tőlük. Mert ilyenkor nem érünk rá másokat bírálgatni. Magunkkal vagyunk elfoglalva, kiki magával. Éppen elég bírálgatni valót találunk magunkban. Mint bűnösök nyújtjuk ki kezünket a vendég-ség ajándékai felé. S miközben azokat a kegyelem gazdagságából elnyerjük, jól tudjuk, hogy ugyanaz a kegyelem mások fogyatkozását és tévelygéseit is el tudja fedezni.

Ugyanoda jutunk vissza, ahonnan elindultunk: az úrvacsorában mi nem az Isten színe előtt felmutatandó cselekményt látunk, amellyel Őtöle valamit ki akarnánk eszközölni. Ha az volna, akkor helye lenne az osztályozásnak: az egyikfajta szertartás megüti a mértéket, a másikfajta nem. De mivel alapjában véve „eucharistiáról“, vagyis „hálaadásról“ van szó (és min-

den egyéb az úrvacsorában ezen épül fel), mi háladatos koldusokként járunk Isten elé, aki Krisztus halála által megterítette az áldások bőséges asztalát, és ezért nem is juthat eszünkbe a vendégség Urának dolgaiba beleszólni: kit tartson még jól rajtunk kívül és kit ne? Egyetlen Krisztus által élte ő azt, akit akar és őbenne „egy test“ vagyunk mind az Övéivel.

Sylvester Rt., Budapest.
Felelős kiadó: Muraközy Gyula.

